

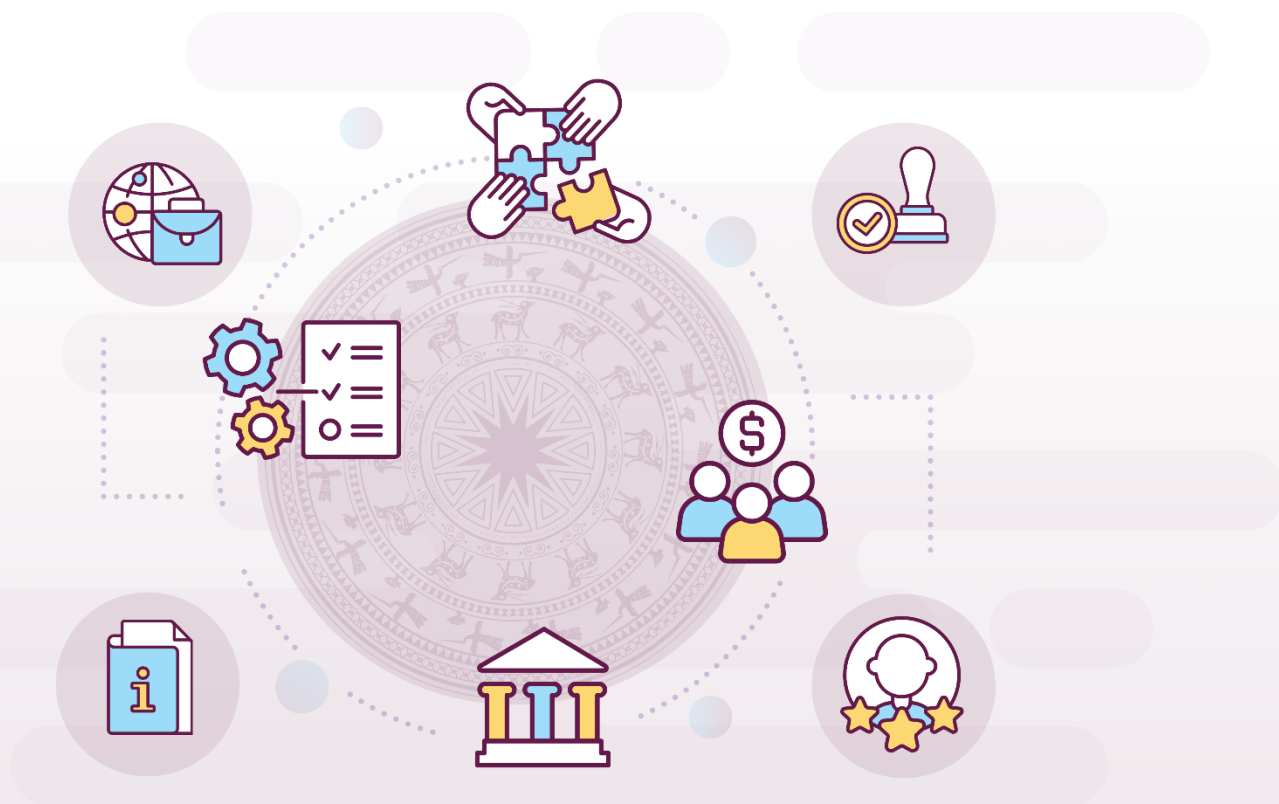
Quản trị và Tham gia

Loạt báo cáo nghiên cứu thảo luận chính sách

BÁO CÁO TÓM TẮT

CÔNG KHAI NGÂN SÁCH ĐỊA PHƯƠNG TRONG BỐI CẢNH SẮP XẾP LẠI ĐƠN VỊ HÀNH CHÍNH NĂM 2025

NGHIÊN CỨU TRƯỜNG HỢP CÔNG KHAI NGÂN SÁCH TẠI
TỈNH ĐIỆN BIÊN, TỈNH LẠNG SƠN VÀ THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

Tháng 10 năm 2025

BỐI CẢNH

Từ ngày 01 tháng 7 năm 2025, Việt Nam đã chính thức triển khai mô hình chính quyền địa phương hai cấp, thay thế cho mô hình ba cấp trước đây. Theo đó, đơn vị hành chính cấp huyện bị giải thể, đồng thời chức năng quản lý hành chính và ngân sách trước đây do cấp huyện phụ trách chủ yếu được chuyển giao cho cấp tỉnh và cấp xã. Sự thay đổi này được kỳ vọng sẽ tinh gọn bộ máy, tiết kiệm ngân sách và nâng cao hiệu quả quản lý, song cũng đặt ra những thách thức không nhỏ về tính công khai, minh bạch trong quản lý ngân sách và đặc biệt là quyền tham gia của người dân.

Trong bối cảnh ấy, nghiên cứu chuyên đề **“Công khai ngân sách địa phương trong bối cảnh sắp xếp lại đơn vị hành chính năm 2025: Nghiên cứu trường hợp công khai ngân sách tại tỉnh Điện Biên, tỉnh Lạng Sơn và Thành phố Hồ Chí Minh”** được thực hiện nhằm mục tiêu đánh giá thực trạng công khai ngân sách sau sáp nhập, xác định các khoảng trống giữa chính sách và thực tiễn, đồng thời đề xuất những khuyến nghị chính sách để bảo đảm rằng cải cách hành chính không làm gia tăng khoảng cách và không làm suy giảm sự tham gia và tiếp cận thông tin của người dân.

KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

Nghiên cứu đã áp dụng phương pháp tiếp cận kết hợp, bao gồm rà soát hệ thống pháp luật và chính sách liên quan, phân tích dữ liệu trực tuyến. Trong giai đoạn từ tháng 5 đến tháng 6, trước thời điểm sáp nhập và tổ chức lại chính quyền hai cấp, việc rà soát trực tuyến được thực hiện trên phạm vi 63 tỉnh/thành phố, 696 quận/huyện/thị xã/thành phố thuộc thành phố trực thuộc Trung ương (sau đây gọi chung là huyện) và 10.035 xã/phường/thị trấn (sau đây gọi chung là xã). Sau sáp nhập, việc rà soát trực tuyến được thực hiện đối với toàn bộ 34 tỉnh/thành phố, 3.321 xã/phường/đặc khu. Bên cạnh đó, nghiên cứu cũng thực hiện khảo sát thực địa tại 14 đơn vị cấp xã thuộc ba tỉnh, thành phố là Điện Biên, Lạng Sơn và Thành phố Hồ Chí Minh sau sáp nhập.

Kết quả nghiên cứu cho thấy các quy định của pháp luật liên quan đến công khai ngân sách, trách nhiệm giải trình và sự tham gia của người dân vào công tác quản lý nhà nước nói chung và chu trình ngân sách nói riêng tương đối đầy đủ. Bộ Tài chính và nhiều tỉnh, thành phố đã có nhiều nỗ lực nhằm thúc đẩy công khai ngân sách ở các cấp ngân sách. Tuy nhiên, khoảng cách giữa chính sách và thực tiễn vẫn còn khá lớn.¹ Luật ngân sách nhà nước năm 2025 (Luật số 89/2025/QH15) có hiệu lực từ ngày 1 tháng 1 năm 2026 chưa có nhiều thay đổi nhằm thu hẹp khoảng cách giữa chính sách và thực tiễn đã được phân tích trong các báo cáo khảo sát công khai ngân sách như Chỉ số Hiệu quả quản trị và hành chính công cấp tỉnh (PAPI), Chỉ số công khai ngân sách (OBI), Chỉ số Công khai ngân sách Bộ, cơ quan Trung ương (MOBI) và Chỉ số Công khai ngân sách tỉnh (POBI). Bên cạnh đó, quá trình thực hiện

¹ Xem VESS, CDI và UNDP (2023)

mô hình chính quyền địa phương hai cấp cũng nảy sinh nhiều thách thức mới đối với việc thực hiện công khai ngân sách và sự tham gia của người dân vào chu trình ngân sách.

Thực trạng công khai ngân sách, việc phát triển cổng/trang thông tin điện tử cho cấp xã, và thực hiện việc công khai thông tin ngân sách trực tuyến sau sáp nhập còn chưa đầy đủ và thiếu đồng bộ

Trước khi sáp nhập, cả nước có 7.805 (78%) xã, phường, thị trấn có cổng/trang thông tin điện tử. Tuy nhiên, trong số này, chỉ có 1.856 xã (chiếm 23,8%) số xã có trang/cổng thông tin điện tử công khai ít nhất một loại tài liệu ngân sách theo quy định.² Sau khi thực hiện việc sắp xếp, cả nước hiện có 3.321 đơn vị cấp xã, trong đó 85% đã có cổng/trang thông tin điện tử nhưng chỉ có 11,9% số xã trên cả nước và 13,9% số xã có cổng/trang thông tin điện tử có đăng tải ít nhất một loại tài liệu ngân sách.³ Đáng chú ý trong số các địa phương chưa xây dựng cổng/trang thông tin điện tử cho cấp xã có Thành phố Hồ Chí Minh, địa phương có số lượng đơn vị hành chính cấp xã lớn nhất cả nước với 168 đơn vị. Như vậy, có thể thấy, mặc dù tỉ lệ các xã có cổng/trang thông tin điện tử sau sáp nhập tăng lên so với thời điểm trước sáp nhập nhưng tỉ lệ các xã công khai thông tin ngân sách trên các cổng/trang thông tin điện tử lại giảm xuống. Do đó, còn rất nhiều việc cần phải làm để có thể thúc đẩy việc công khai thông tin ngân sách. Đặc biệt trong bối cảnh Luật ngân sách nhà nước năm 2025 quy định bắt buộc phải công khai thông tin ngân sách trực tuyến đối với các đơn vị có cổng/trang thông tin điện tử.

Đứt gãy thông tin về ngân sách công khai trên cổng/trang thông tin điện tử của các đơn vị thực hiện sáp nhập, sắp xếp

Kết quả nghiên cứu cho thấy không có hướng dẫn về việc bàn giao, quản lý và vận hành các cổng/trang thông tin điện tử của các đơn vị thực hiện sáp nhập. Điều này dẫn tới phần lớn các cổng/trang thông tin điện tử của các đơn vị trước khi thực hiện sáp nhập đã tạm dừng hoạt động. Người dân và các tổ chức không thể tiếp cận được thông tin đã được công khai, trong đó có thông tin ngân sách trên cổng/trang thông tin điện tử của các đơn vị trước khi thực hiện sắp xếp. Việc này không chỉ hạn chế việc tiếp cận thông tin ngân sách của người dân mà còn gây lãng phí nguồn lực khi các tài sản số chưa được bàn giao và quản lý.

Bên cạnh đó, việc tiếp cận của người dân đối với tài liệu ngân sách của các địa phương cũ trước khi sáp nhập phụ thuộc chủ yếu vào thông tin/tài liệu được lưu trữ dưới dạng bản in. Tuy nhiên, việc tiếp cận bản in cũng khó khăn do các tài liệu ngân sách này đã được bàn giao và lưu trữ theo quy định. Người dân sẽ phải chờ cho tới khi các cơ quan lưu trữ hoàn thành hiệu đính, số hoá dữ liệu thì mới tiếp cận được thông tin theo như hướng dẫn tại Thông tư số 06/2025/TT-BNV quy định chi tiết một số điều của Luật lưu trữ năm 2024. Ngay cả khi các

² Khảo sát được thực hiện vào cuối tháng 5/2025, trước thời điểm thực hiện mô hình chính quyền địa phương hai cấp khoảng hơn một tháng.

³ Khảo sát được thực hiện vào cuối tháng 9/2025, thời điểm sau ba tháng tiến hành việc sáp nhập và thực hiện mô hình chính quyền địa phương hai cấp.

thông tin về ngân sách đã được rà soát, chỉnh lý và số hoá thì người dân vẫn phải nộp đơn, chờ xét duyệt và đến tận nơi để tra cứu - một quy trình phức tạp, tốn thời gian và chi phí.

Luật ngân sách nhà nước và các văn bản liên quan chưa có quy định cụ thể cho phép người dân tham gia trực tiếp vào quy trình ngân sách

Luật ngân sách nhà nước năm 2015, Luật ngân sách nhà nước năm 2025 và các văn bản liên quan chưa có quy định cụ thể cho phép người dân tham gia trực tiếp vào quá trình lập, thực hiện và giám sát ngân sách. Sự tham gia hiện nay chủ yếu mang tính gián tiếp, thông qua Hội đồng nhân dân, Mặt trận Tổ Quốc Việt Nam và các tổ chức thành viên. Do vậy, điểm số của Việt Nam về sự tham gia của người dân trong Khảo sát Ngân sách mở năm 2024 chỉ đạt 19/100⁴, mặc dù đã có sự cải thiện trong những năm vừa qua. Kết quả từ Chỉ số PAPI 2024 cho thấy, tỉ lệ người dân cho biết họ được mời tham gia đóng góp ý kiến từ khâu lên kế hoạch cho đến thiết kế các công trình công cộng ở địa phương giảm dần qua các năm.⁵ Nội dung quy định về giám sát ngân sách nhà nước của cộng đồng tại Điều 16, Luật ngân sách nhà nước năm 2025 không thay đổi so với Luật ngân sách nhà nước năm 2015. Điều này cho thấy khoảng cách về thể chế để người dân tham gia trực tiếp vào quy trình ngân sách vẫn cần tiếp tục bổ sung cho phù hợp với thực tiễn tại Việt Nam và thông lệ tốt của quốc tế.

Các đơn vị sử dụng ngân sách nhà nước chưa tuân thủ quy định về công khai ngân sách trên cổng/trang thông tin điện tử của đơn vị

Điều 15, Luật ngân sách nhà nước năm 2015 chưa bắt buộc phải công khai ngân sách trên cổng/trang thông tin điện tử của đơn vị. Tuy nhiên, đối với các đơn vị có cổng thông tin điện tử thì phải thực hiện công khai ngân sách qua cổng thông tin điện tử của đơn vị mình, theo quy định tại Khoản 1, Điều 51, Nghị định số 163/2016/NĐ-CP về quy định chi tiết thi hành một số điều của Luật ngân sách nhà nước.

Kết quả khảo sát qua các năm cho thấy vẫn còn nhiều các đơn vị sử dụng ngân sách chưa tuân thủ quy định về công khai ngân sách trên cổng/trang thông tin điện tử của đơn vị. Năm 2021, có 50% số Bộ, cơ quan Trung ương ít công khai ngân sách.⁶ Năm 2023, có tới 272 đơn vị cấp huyện (38,6%) có mức độ công khai thấp và có 168 đơn vị cấp huyện (23,8%) không công khai bất kỳ một tài liệu ngân sách nào.⁷ Mức độ công khai vẫn ở mức thấp trong đợt rà soát năm 2025, khi chỉ có 13,9% tổng số xã (sau sáp nhập) có cổng thông tin hoặc trang web công khai ít nhất một trong các tài liệu ngân sách bắt buộc (như đã nêu ở phần trên). Việc mức độ công khai tiếp tục duy trì ở mức thấp cho thấy cần phải tăng cường thực thi pháp luật, ban hành hướng dẫn rõ ràng hơn và hỗ trợ nâng cao năng lực để bảo đảm các cam kết về minh bạch ngân sách được thực hiện trong thực tiễn ở tất cả các cấp chính quyền.

⁴ Xem IBP và CDI (2024)

⁵ Xem CECODES, RTA & UNDP (2025)

⁶ Xem VESS và CDI (2022)

⁷ Xem VESS, CDISE và UNDP (2024)

Thiếu chế tài đối với các đơn vị không tuân thủ hoặc tuân thủ không đầy đủ quy định về công khai ngân sách

Luật ngân sách nhà nước năm 2015 và Luật ngân sách nhà nước năm 2025 chỉ quy định công khai ngân sách nhà nước và giám sát ngân sách nhà nước của cộng đồng. Chưa có quy định, chế tài xử lý đối với đơn vị, người đứng đầu tổ chức/đơn vị khi không tuân thủ hoặc tuân thủ không đầy đủ quy định về công khai ngân sách và giám sát ngân sách của cộng đồng. Đây là một trong những lý do để các đơn vị sử dụng ngân sách không công khai, công khai không kịp thời, công khai không đầy đủ thông tin về ngân sách như phân tích ở trên. Năm 2024, Kho bạc Nhà nước đã được Bộ Tài chính giao tạm đình chỉ ngân sách với một số đơn vị trực thuộc Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội (nay đã được sáp nhập vào Bộ Nội vụ) vì chậm nộp báo cáo quyết toán ngân sách năm 2022 về cho Bộ Tài chính. Quyết định này được thực hiện trên cơ sở quy định tại Khoản 2, Điều 63, Luật ngân sách nhà nước năm 2015 quy định về kế toán và quyết toán ngân sách nhà nước. Do đó, hoàn toàn có thể nghiên cứu và mở rộng phạm vi áp dụng của điều khoản này đối với việc chậm trễ trong việc công khai các tài liệu ngân sách.

Thiếu hướng dẫn chi tiết hình thức niêm yết công khai tài liệu tại trụ sở Ủy ban nhân dân cấp xã theo quy định của Luật ngân sách nhà nước năm 2025 nhằm đảm bảo phù hợp với thay đổi về không gian khi thực hiện sắp xếp đơn vị hành chính cấp xã

Niem yết tại trụ sở làm việc của đơn vị là một trong những hình thức công khai thường được Ủy ban nhân dân (UBND) xã, phường sử dụng để công khai thông tin ngân sách. Sau sắp xếp, sáp nhập thì địa giới hành chính của các xã, phường đã mở rộng một cách đáng kể, dẫn tới khoảng cách địa lý từ nơi người dân sinh sống tới trụ sở của UBND xã, phường, đặc biệt là các xã vùng miền núi, trở nên xa hơn so với trước khi sắp xếp, sáp nhập. Do đó, cần có hướng dẫn cụ thể hơn thời gian và vị trí niêm yết các tài liệu ngân sách tại trụ sở UBND cấp xã hay nhà sinh hoạt cộng đồng cấp thôn để người dân tiếp cận thông tin dễ dàng hơn, đặc biệt là đối với các nhóm chưa tiếp cận được với internet hoặc chưa sở hữu/sử dụng các thiết bị điện tử thông minh.

Ngoài ra, nội dung công khai ngân sách theo hướng dẫn của Thông tư số 343/2017/TT-BTC sử dụng các thuật ngữ chuyên ngành, phức tạp và khó hiểu với người dân. Tài liệu ngân sách cần được đơn giản hóa dưới dạng “*báo cáo ngân sách công dân*” (ví dụ: các báo cáo ngân sách dành cho công dân mà Bộ Tài chính đã từng thực hiện). Bên cạnh đó, tùy vào điều kiện cũng như đặc điểm phân bố dân cư/dân tộc của từng địa phương mà có thể biên/phiên dịch sang các ngôn ngữ dân tộc khác nhau để người dân có thể dễ dàng tiếp cận.

Chưa có hướng dẫn thực hiện công khai ngân sách trong giai đoạn chuyển tiếp

Kết quả nghiên cứu cho thấy chưa có hướng dẫn công khai ngân sách đối với các thông tin ngân sách trong giai đoạn chuyển giao. Theo Luật tổ chức chính quyền địa phương năm 2025 (Luật số 72/2025/QH15) và các Nghị quyết của Quốc hội và Ủy ban Thường vụ Quốc hội thì chính quyền địa phương trước khi sắp xếp đã kết thúc hoạt động từ ngày 1 tháng 7 năm 2025, chính quyền địa phương sau sắp xếp bắt đầu hoạt động từ ngày này. Do vậy, báo cáo tình hình thực hiện dự toán ngân sách 6 tháng đầu năm 2025 của hầu hết các xã, phường và các

quận, huyện, thành phố trực thuộc tỉnh tại các tỉnh/thành phố được khảo sát trước khi thực hiện sắp xếp chưa công khai. Sau sắp xếp, trách nhiệm công khai cũng không biết thuộc về đơn vị nào do chưa có hướng dẫn và quy định cụ thể.

Biểu mẫu, nội dung công khai ngân sách cấp xã chưa phù hợp sau khi sắp xếp

Kết quả nghiên cứu cho thấy mô hình quản lý ngân sách xã đã có sự thay đổi sau khi bãi bỏ đơn vị hành chính cấp huyện. Theo đó, cấp xã sau sắp xếp có thêm thẩm quyền, chức năng và nhiệm vụ trong lĩnh vực tài chính ngân sách từng do cấp huyện đảm nhiệm, bên cạnh những nhiệm vụ trước đây của cấp xã. Tuy nhiên, việc công khai ngân sách cấp xã sau khi sáp nhập vẫn được một số xã thực hiện theo hướng dẫn của Thông tư số 343/2017/TT-BTC. Điều này dẫn tới các địa phương công khai chưa đầy đủ các thông tin về ngân sách đã được phân cấp, phân quyền theo mô hình chính quyền địa phương hai cấp.

Không quy định về thời gian công khai các tài liệu ngân sách tại Điều 15, Luật ngân sách nhà nước năm 2025 làm giảm cơ hội tiếp cận thông tin kịp thời của người dân

Quy định về công khai ngân sách tại Luật ngân sách nhà nước năm 2025 bổ sung nội dung công khai về quỹ tài chính ngoài ngân sách và yêu cầu bắt buộc phải công khai trên Cổng thông tin điện tử của cơ quan, đơn vị. Điều này cho thấy Quốc hội, Chính phủ, Bộ Tài chính tiếp tục thúc đẩy công khai ngân sách tại Việt Nam. Bên cạnh điểm tích cực, thì Luật ngân sách nhà nước năm 2025 không còn quy định chi tiết về thời gian công khai các nội dung, tài liệu ngân sách mà Luật đã được điều chỉnh theo hướng giao Chính phủ quy định chi tiết. Trong trường hợp Chính phủ không quy định chi tiết về thời gian công khai các tài liệu ngân sách thì đây sẽ là một ‘bước lùi’ trong quy định về công khai ngân sách, đồng thời không bảo đảm tính đồng bộ với quy định về thời điểm công khai thông tin được quy định tại Khoản 4, Điều 18, Luật tiếp cận thông tin năm 2016. Điều này tạo cơ hội cho các đơn vị sử dụng ngân sách né tránh công khai ngân sách kịp thời, hạn chế người dân tiếp cận được thông tin ngân sách dẫn tới người dân không tham gia giám sát ngân sách như quy định.

Sắp xếp nhân sự thực hiện chức năng, nhiệm vụ tài chính, kế hoạch tại cấp xã sau sắp xếp ảnh hưởng tới thực hiện nhiệm vụ công khai ngân sách

Kết quả khảo sát cho thấy có sự khác biệt đáng kể giữa các phường, xã tham gia khảo sát về nguồn lực con người thực hiện nhiệm vụ tài chính và kế hoạch của phòng Kinh tế (trực thuộc xã), hay phòng Kinh tế, Hạ tầng và Đô thị (trực thuộc phường). Phường Chánh Hiệp và phường Bình Dương của Thành phố Hồ Chí Minh có số lượng chuyên viên, nhân viên phụ trách công tác tài chính, kế toán nhiều nhất, lần lượt là 5 và 6 người. Trong khi đó phường Đông Kinh và xã Vạn Linh của tỉnh Lạng Sơn chỉ có duy nhất 01 cán bộ phụ trách tài chính, ngân sách. Nguyên nhân của tình trạng này là do cán bộ kế toán của các đơn vị trước khi sáp nhập đã nghỉ theo Nghị định số 178/2024/NĐ-CP, trong khi địa phương không thể thực hiện sắp xếp nhân sự từ các địa phương khác theo hướng dẫn của Ban Chỉ đạo sắp xếp đơn vị hành chính và xây dựng mô hình tổ chức chính quyền địa phương hai cấp tại Công văn số 09/CV-BCĐ.

Kết quả khảo sát thực địa cũng cho thấy, kiến thức, kỹ năng và kinh nghiệm của cán bộ, công chức phụ trách tài chính ngân sách cấp xã có sự chênh lệch đáng kể. Ở một số địa phương như phường Tân Định hay phường Bình Dương (Thành phố Hồ Chí Minh), cán bộ phụ trách tài chính ngân sách được bổ nhiệm đúng với chuyên môn và năng lực, góp phần thực hiện hiệu quả công tác công khai ngân sách tại phường. Tuy nhiên, vẫn có trường hợp cán bộ phụ trách ngân sách cấp xã được bổ nhiệm không phù hợp với chuyên môn và kinh nghiệm, vì nhiều lý do khách quan như các cán bộ có kinh nghiệm đều đã nghỉ theo chế độ. Điều này đặt ra không ít khó khăn trong việc thực hiện các nhiệm vụ tài chính ngân sách của xã, bao gồm việc công khai ngân sách, đặc biệt trong bối cảnh cấp xã giờ đây được phân cấp, phân quyền nhiều hơn trong lĩnh vực quản lý tài chính ngân sách.

MỘT SỐ KHUYẾN NGHỊ

Quá trình sắp xếp lại đơn vị hành chính theo mô hình hai cấp theo các Nghị quyết của Quốc hội tạo ra những thách thức đối với công khai ngân sách và sự tham gia của người dân vào quy trình ngân sách. Để nhiệm vụ công khai ngân sách được thực hiện tốt hơn, từ đó góp phần tăng cường khả năng tiếp cận thông tin về ngân sách của người dân, nghiên cứu có một số khuyến nghị như sau:

Khuyến nghị với Quốc hội

- Nghiên cứu, thí điểm cơ chế để người dân và các tổ chức có thể tham gia các phiên thảo luận về ngân sách trong các kỳ họp Quốc hội, Hội đồng nhân dân các cấp.

Khuyến nghị với Chính phủ

- Cần sớm ban hành Nghị định và Thông tư hướng dẫn chi tiết về công khai ngân sách nhà nước. Trong đó cần bổ sung quy định về thời điểm công khai đối với từng tài liệu ngân sách như đã quy định tại Luật ngân sách nhà nước năm 2015. Trong trường hợp không quy định chi tiết thì Nghị định và Thông tư ghi rõ thời điểm công khai được áp dụng theo quy định tại Khoản 4, Điều 18, Luật tiếp cận thông tin năm 2016.
- Nghiên cứu bổ sung chế tài đối với các đơn vị không hoặc chưa tuân thủ đầy đủ quy định về công khai ngân sách, tương tự như chế tài xử lý trong trường hợp không chấp hành đúng chế độ báo cáo kế toán, quyết toán, báo cáo tài chính khác.
- Giao nhiệm vụ cho Bộ Nội vụ phối hợp với các Bộ có liên quan xây dựng hướng dẫn việc lưu trữ, quản lý, sử dụng thông tin, dữ liệu đã được công khai trên cổng/trang thông tin điện tử của các đơn vị trước khi sắp xếp (trong đó có thông tin dữ liệu về tài chính, ngân sách). Mục tiêu của việc quản lý nhằm giúp người dân, cán bộ công chức dễ dàng tiếp cận được các thông tin đã được công khai trên cổng/trang thông tin điện tử của các đơn vị trước khi sắp xếp.
- Chính phủ cần áp dụng biện pháp đánh giá tình hình thi hành pháp luật về công khai ngân sách và báo cáo với Quốc hội, Thường vụ Quốc hội, Chủ tịch nước theo quy định pháp luật.

Khuyến nghị với Bộ Tài chính

- Bộ Tài chính cần sớm ban hành Thông tư hướng dẫn công khai ngân sách theo quy định của Luật ngân sách nhà nước năm 2025 (thay thế Thông tư số 343/2016/TT-BTC, Thông tư số 61/2017/TT-BTC và Thông tư số 90/2018/TT-BTC) trong đó bao gồm các chỉ tiêu và biểu mẫu sao cho phù hợp với mô hình chính quyền địa phương hai cấp. Các chỉ tiêu, biểu mẫu công khai ngân sách phải tương thích và thuận tiện trích xuất dữ liệu từ hệ thống hệ thống thông tin quản lý ngân sách và kho bạc (TABMIS).
- Bộ Tài chính cần hướng dẫn UBND cấp xã thực hiện công khai ngân sách bằng hình thức niêm yết tại trụ sở của đơn vị và nhà sinh hoạt cộng đồng ở cấp thôn. Theo đó, bảng công khai ngân sách của UBND cấp xã phải được niêm yết tại nơi người dân thường lui tới như trung tâm phục vụ hành chính công cấp xã và nhà sinh hoạt thôn, tổ dân phố, đồng thời quy định rõ thời gian và khoảng thời gian niêm yết các tài liệu này.
- Bộ Tài chính bổ sung hướng dẫn nội dung khuyến khích các đơn vị thực hiện công khai “Báo cáo ngân sách công dân”, sử dụng các kênh truyền thông xã hội như Zalo, Facebook để công khai thông tin ngân sách.

Khuyến nghị với Kho bạc Nhà nước

- Kho bạc Nhà nước tham mưu cho Bộ Tài chính trong việc xây dựng các chỉ tiêu, biểu mẫu hướng dẫn về việc công khai ngân sách tương thích, thuận tiện trong việc trích xuất dữ liệu từ hệ thống TABMIS.
- Tạo điều kiện cho các đơn vị dự toán được tiếp cận thông tin từ hệ thống TABMIS một cách dễ dàng, thuận tiện, kịp thời để thực hiện công khai ngân sách theo quy định.

Khuyến nghị với Hội đồng nhân dân các cấp

- Hội đồng nhân dân (HĐND) các cấp cần tăng cường thực hiện nghĩa vụ và trách nhiệm của mình trong vai trò của cơ quan dân cử. Ngoài việc công khai các kế hoạch giám sát thì kết quả giám sát cũng cần được công khai đầy đủ và cụ thể. HĐND các cấp cần tăng cường hơn nữa công tác giám sát việc tuân thủ công khai ngân sách của các cơ quan, đơn vị thuộc thẩm quyền giám sát.
- Cần đưa nội dung giám sát việc thực hiện công khai ngân sách và đánh giá tình hình thực hiện công khai ngân sách ra thảo luận tại các phiên họp thường kỳ của HĐND.

Khuyến nghị với UBND và Sở Tài chính các tỉnh, thành phố

- UBND cấp tỉnh cần chỉ đạo các đơn vị có liên quan như Sở Nội vụ, Sở Tài chính và UBND cấp xã thực hiện rà soát toàn diện đội ngũ công chức đang chịu trách nhiệm thực hiện các chức năng, nhiệm vụ kế hoạch - tài chính của các xã/phường nhằm bảo đảm bố trí đúng vị trí việc làm, đúng năng lực, sở trường; có đủ số lượng và chất lượng. Đây là những việc cần thực hiện nhằm đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ ở cơ sở theo như hướng dẫn tại Công văn số 09/CV-BCĐ của Ban chỉ đạo sắp xếp đơn vị hành chính và xây dựng mô hình tổ chức chính

quyền địa phương hai cấp ngày 30 tháng 5 năm 2025 về việc định hướng tạm thời bố trí biên chế khi thực hiện sắp xếp đơn vị hành chính và chính quyền địa phương hai cấp.

- Sở Tài chính cấp tỉnh tham mưu cho UBND cấp tỉnh xây dựng và thực hiện kế hoạch đào tạo, tập huấn, hướng dẫn nâng cao năng lực cho công chức tài chính, ngân sách xã. Ưu tiên xây dựng năng lực cho nhóm công chức kế toán ngân sách xã trước khi thực hiện sắp xếp theo như Kết luận số 179/KL/TW của Bộ Chính trị, Ban Bí thư về tiếp tục triển khai các nhiệm vụ hoàn thiện tổ chức bộ máy và hoạt động của mô hình chính quyền địa phương hai cấp.
- Bố trí nguồn lực để sớm xây dựng và hoàn thiện các cổng/trang thông tin điện tử của chính quyền cấp tỉnh và chính quyền cấp xã. Tùy thuộc vào điều kiện từng địa phương mà góc thông tin về công khai, minh bạch ngân sách cấp tỉnh và cấp xã có thể để trên trang thông tin của chính quyền cấp tỉnh hoặc trên cổng thông tin của chính quyền cấp xã.

Khuyến nghị với Mặt trận Tổ quốc Việt Nam

- Mặt trận Tổ quốc Việt Nam cần tăng cường thực hiện nghĩa vụ và trách nhiệm chủ trì giám sát, phản biện xã hội về thông tin ngân sách nhà nước. Hướng dẫn và thúc đẩy các tổ chức thành viên thực hiện giám sát việc thực hiện quyền và nghĩa vụ của công dân đối với việc công khai, minh bạch ngân sách nhà nước của các cơ quan, tổ chức sử dụng ngân sách nhà nước.
- Bổ sung nội dung, kết quả giám sát việc thực hiện công khai ngân sách và đánh giá tình hình thực hiện công khai ngân sách vào báo cáo tổng hợp ý kiến, kiến nghị của cử tri gửi Quốc hội hoặc HĐND các cấp thông qua Mặt trận Tổ quốc Việt Nam.

Khuyến nghị với Bộ Nội vụ

- Bộ Nội vụ cần phối hợp với các Bộ có liên quan trong việc xây dựng hướng dẫn việc lưu trữ, quản lý, sử dụng thông tin, dữ liệu (trong đó có thông tin dữ liệu về tài chính, ngân sách) đã được công khai trên cổng/trang thông tin điện tử của các đơn vị trước khi sắp xếp, nhằm đảm bảo quản lý và tận dụng hiệu quả nguồn dữ liệu lưu trữ.
- Bộ Nội vụ cần đưa các chỉ tiêu đánh giá việc thực hiện công khai, minh bạch ngân sách nhà nước của địa phương vào Chỉ số Cải cách hành chính (Chỉ số PAR Index) thường niên.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

CECODES, RTA & UNDP (2025). *Chỉ số Hiệu quả Quản trị và Hành chính công cấp tỉnh ở Việt Nam (PAPI): Đo lường từ kinh nghiệm thực tiễn của người dân năm 2024*. Báo cáo nghiên cứu chính sách chung của Trung tâm Nghiên cứu phát triển và Hỗ trợ cộng đồng (CECODES), Công ty Phân tích thời gian thực (RTA) và Chương trình Phát triển Liên Hợp Quốc (UNDP). Hà Nội, Việt Nam.

IBP và CDI (2024). *Chỉ số Công khai ngân sách OBI 2023: Kết quả của Việt Nam*. Truy cập ngày 05/05/2025 tại: <https://cdivietnam.org/wp-content/uploads/2024/07/Bao-cao-OBI-2023-Vietnam-final-1.pdf>

VESS, CDI và UNDP (2023). *Nghiên cứu chính sách và thực tiễn về mức độ công khai ngân sách nhà nước và sự tham gia của người dân vào chu trình ngân sách*. Trong loạt Báo cáo nghiên cứu chính sách về Quản trị và Tham gia đồng thực hiện bởi Trung tâm Nghiên cứu Kinh tế Chiến lược Việt Nam (VESS), Trung tâm Phát triển và Hội nhập (CDI) và Chương trình Phát triển Liên Hợp Quốc (UNDP) tại Việt Nam. Hà Nội, Việt Nam: Tháng 8 năm 2023.

VESS, CDISE và UNDP (2024). *Rà soát việc thực hiện công khai ngân sách huyện năm 2023 và Nghiên cứu trường hợp công khai ngân sách tại các cơ sở giáo dục công lập trên địa bàn tỉnh Lạng Sơn và Bà Rịa – Vũng Tàu*. Trong loạt Báo cáo nghiên cứu chính sách về Quản trị và Tham gia đồng thực hiện bởi Trung tâm Nghiên cứu Kinh tế Chiến lược Việt Nam (VESS), Doanh nghiệp xã hội Trung tâm Phát triển và Hội nhập (CDISE) và Chương trình Phát triển Liên Hợp Quốc (UNDP) tại Việt Nam. Hà Nội, Việt Nam: Tháng 11 năm 2024.

VESS và CDI (2022). *Chỉ số công khai ngân sách Bộ, cơ quan Trung ương 2021: Đo lường mức độ công khai ngân sách của các đơn vị dự toán và đơn vị được ngân sách nhà nước hỗ trợ*. Truy cập ngày 05/05/2025 tại: <http://ngansachvietnam.net/wp-content/uploads/2019/06/Bao-cao-Mobi-2021.pdf>